

Beslischulp meetinstrumenten

Beslischulp voor het kiezen van passende meetinstrumenten bij het Landelijk Doelgroepenmodel (LDGM)

Er is een veelheid aan instrumenten beschikbaar om de ontwikkeling van leerlingen in kaart te brengen voor verschillende gebieden. Hoe bepaal je welk instrument je inzet bij het LDGM? Waar kan je rekening mee houden? Onderstaande richtlijnen dienen als gespreksstarter en kunnen bijvoorbeeld binnen een CvB worden ingezet als hulpmiddel bij de keuze voor meetinstrumenten. In de bijlage staat voor verschillende meetinstrumenten (IQ, SEO en EF) een overzicht van de belangrijkste kenmerken. Gezien de beperkte inzet van meetinstrumenten om het ontwikkelingsniveau van communicatie in beeld te brengen, zijn deze niet opgenomen.

Inhoud

- (1) Welke vaardigheden/domeinen/constructen meet het instrument?
- (2) Wat is het beoogde doel van het instrument?
- (3) Voor welke doelgroep is het instrument bedoeld?
- (4) Wat is de afnameprocedure?
- (5) Hoe ziet de uitslag eruit?
- (6) Is het instrument betrouwbaar en valide?

1 Welke vaardigheden/domeinen/constructen meet het instrument?

Allereerst is het goed om te bedenken welke vaardigheden je zélf graag inzichtelijk wilt krijgen van een leerling. Wat versta je bijvoorbeeld onder 'sociaal-emotionele ontwikkeling' en welke vaardigheden wil je graag inzichtelijk maken? Op basis hiervan bekijk je de instrumenten en vergelijk je of deze vaardigheden inzichtelijk gemaakt worden in dit instrument.

Uit ons onderzoek is gebleken dat sommige instrumenten met hetzelfde doel op de markt komen, maar zich richten op verschillende constructen. Dit zagen we bijvoorbeeld bij SEO en EF. Hierdoor zijn ze niet een-op-een met elkaar te vergelijken. Het is dus belangrijk om het instrument te kiezen wat het best past bij de vaardigheden die jullie inzichtelijk willen maken. Voor het vergelijken van instrumenten kun je in de onderbouwing of handleiding kijken welke deelaspecten het instrument meet.

Bijvoorbeeld: bij leerling A is de SRZ afgenomen, en bij leerling B de ESSEON-R. Beide instrumenten beogen het construct 'sociaal-emotionele ontwikkeling' te meten. De scores voor SEO zijn niet vanzelfsprekend een-op-een met elkaar te vergelijken, omdat de SRZ andere deelvaardigheden meet dan de ESSEON-R (zie bijlage).

2 Wat is het beoogde doel van het instrument?

Bij het gebruik van een instrument is het belangrijk om dicht bij het doel van het instrument te blijven. De uitgevers rapporteren dit vaak zelf in de handleiding. Een instrument dat bedoeld is als gespreksstarter (bv. Cito-SEO vragenlijst), is waarschijnlijk niet geschikt voor officiële diagnostiek (bv. DSM-5, ESSEON-R).

Neem je een instrument af voor indicatiestelling voor het lwoo of pro? In dat geval is het goed om kennis te nemen van de 'regeling screenings- en testinstrumenten lwoo en pro'. Deze regeling omvat wettelijk toegestane screenings- en testinstrumenten ten behoeve van de indicatiestelling voor lwoo en pro, en wordt ieder schooljaar geüpdatet.

3 Voor welke doelgroep is het instrument bedoeld?

Bij de keuze van het instrument voor een specifieke leerling is het goed om dit af te stemmen op zowel de beoogde doelgroep van het instrument als de gehanteerde normgroep van het instrument.

- Bij veel instrumenten wordt bijvoorbeeld het (v)so niet specifiek genoemd als doelgroep. Het is belangrijk om te bekijken wat de beoogde doelgroep wél is van een instrument. Wanneer een leerling niet binnen deze beoogde doelgroep valt, zullen uitspraken aan de hand van het instrument minder betrouwbaar zijn.
- Het is goed om te kijken wat er bekend is over de normering: zijn er normen en zijn ze actueel? Uit welke populatie bestaat de normgroep? Als een normgroep bijvoorbeeld voor het grootste deel bestaat uit leerlingen uit het regulier onderwijs en er geen leerlingen uit speciaal onderwijs zijn opgenomen, dienen de resultaten bij een leerling in het speciaal onderwijs met voorzichtigheid te worden geïnterpreteerd. Dergelijke informatie over normgroepen staat vaak in de handleiding vermeld.

Als de beoogde doelgroep en/of normgroep niet aansluit bij de leerling, dienen de resultaten met voorzichtigheid te worden geïnterpreteerd.

4 Wat is de afnameprocedure?

Bij de keuze van een instrument is het belangrijk om rekening te houden met de afnameprocedure. De afnameprocedure van een instrument kan invloed hebben op de haalbaarheid van de afname binnen je school, én in hoeverre je het instrument op een betrouwbare en valide manier kan afnemen.

a. Wie moet het instrument afnemen?

De afname van sommige instrumenten is voorbehouden aan psychologen of (ortho)pedagogen, dan is er vaak een training vereist voor een betrouwbare afname. Andere instrumenten bevatten zelf- of informantenrapportages en kunnen dus worden ingevuld door de leerling zelf, ouders en/of leerkrachten/docenten. Hierbij is het ook goed om te bedenken of een leerling in staat is om een vragenlijst over zichzelf in te vullen: is een leerling bijvoorbeeld in staat om op zichzelf te reflecteren?

b. In hoeverre is de procedure transparant?

Een transparante afnameprocedure zorgt voor een meer inzichtelijke en vergelijkbare afname. Dit uit zich bijvoorbeeld in de aanwezigheid van een handleiding, volledige en duidelijke aanwijzingen, en de mogelijkheid tot een duidelijke interpretatie van de richtlijnen. Van veel instrumenten is een inblikexemplaar beschikbaar van de handleiding en een voorbeeldrapport. Het kan goed zijn om deze voorafgaand aan je keuze te raadplegen.

c. Is de procedure haalbaar en passend voor (alle) leerlingen?

Bij de keuze van een instrument is het goed om er rekening mee te houden welke instrumenten al aangeschaft of beschikbaar zijn binnen de school, hoeveel tijd de afname in beslag neemt en of het past binnen de middelen die binnen de school beschikbaar zijn.

5 Hoe ziet de uitslag eruit?

Het is belangrijk dat de uitslag van een instrument past bij wat je graag wilt weten over een leerling. Denk hierbij aan de uitkomstmaat en de manier waarop de resultaten in deel- en eindscores worden weergegeven. Als je bijvoorbeeld meer wilt weten over het verschil tussen perfoormaal en verbaal IQ, is het van belang dat dit zichtbaar wordt in de resultaten.

Sommige instrumenten zijn minder gericht op het vaststellen van een bepaalde score, en geven eerder aanknopingspunten voor het handelen in de klas, bijvoorbeeld in de vorm van concrete handelingssuggesties. Daarnaast is het goed om te bekijken in hoeverre de uitslag van een instrument kan worden gekoppeld aan het LDGM. Soms is er een duidelijke koppeling gemaakt tussen de scores en de zeven doelgroepen, zoals bij IQ. Voor andere meetinstrumenten is het goed om na te denken over een onderbouwde vertaling van de uitkomsten naar het LDGM.

6 Is het instrument betrouwbaar en valide?

De Commissie Testaangelegenheden Nederland (COTAN) beoordeelt een breed scala aan tests, toetsen en vragenlijsten die in Nederland worden gebruikt en bij de COTAN ter beoordeling zijn aangeboden. Het onderzoek is vaak online gepubliceerd.

Hoewel de COTAN-beoordelingen achter een betaalmuur staan, is soms het algemene eindoordeel wel online vermeld. Hoewel het algemene oordeel een goede indicatie geeft van de kwaliteit van het instrument, is het belangrijk om verder te kijken dan enkel de eindbeoordeling, omdat deze niet direct iets zegt over de geschiktheid voor specifieke doelgroepen.

COTAN onderscheidt twee soorten validiteit in de beoordeling: begripsvaliditeit en criteriumvaliditeit. Begripsvaliditeit gaat over de vraag: meet je de vaardigheid die je wilt meten? Bij criteriumvaliditeit wordt gekeken in hoeverre de uitslag overeenkomt met vergelijkbare normen.

COTAN beoordeelt op

- (1) uitgangspunten testconstructie*
- (2) kwaliteit testmateriaal*
- (3) kwaliteit handleiding*
- (4) normen*
- (5) betrouwbaarheid*
- (6) begripsvaliditeit*
- (7) criteriumvaliditeit*

Het zou goed kunnen dat bepaalde vragen niet beantwoord kunnen worden aan de hand van de beschikbare informatie. Desalniettemin is het goed om je bewust te zijn van de beschreven vraagstukken en de antwoorden op de vragen zoveel als mogelijk mee te nemen, voor een weloverwogen besluit.

Bijlage 1

Informatie IQ-tests

Meetinstrument IQ	1. Welke vaardigheden/ domeinen/ constructen meet het instrument?	2. Wat is het beoogde doel van het instrument?	3. Voor welke doelgroep is het instrument bedoeld?	4. Wat is de afnameprocedure? (wie, tijdsduur, middelen)	5. Hoe ziet de uitslag eruit?	6. Is de validiteit en betrouwbaarheid beoordeeld door COTAN?
IDS-2 <i>(Intelligence and Development Scales)</i>	IQ op basis van 7 domeinen: (1) visuele verwerking (2) langetermijngeheugen (3) verwerkingsnelheid (4) kortetermijngeheugen auditief (5) kortetermijngeheugen ruimtelijk-visueel (6) abstract denken (7) verbaal redeneren Daarnaast executief functioneren, sociaal-emotionele en motorische ontwikkeling, taal- en rekenvaardigheid en werkhouding.	Het in kaart brengen van de belangrijkste ontwikkelingsgebieden van kinderen en jongeren met één instrument.	Leeftijd 5;0 t/m 20;11 jaar; sommige subtests zijn alleen toepasbaar voor een deel van deze leeftijdsrange.	Ruime kennis van testconstructie, toepassing en interpretatie vereist. Afnameduur voor het hele pakket ca. 3 tot 4 uur. Kortere afnameduur voor afname van enkele subtests.	Totale IQ-score en 7 afzonderlijke indexscores (zie vraag 1). Afzonderlijke score per ontwikkelingsdomein, zoals executief functioneren.	In 2020 beoordeeld door COTAN: (1) Betrouwbaarheid: voldoende (2) Begripsvaliditeit: voldoende (3) Criteriumvaliditeit: onvoldoende.
NIO <i>(Nederlandse Intelligentietest voor Onderwijsniveau)</i>	NIO-totaal op basis van 2 sub-domeinen: (1) verbaal IQ (2) symbolisch IQ.	Het bepalen van onderwijsniveau voortgezet onderwijs (vmbo, havo en vwo) en voor niveaudifferentiatie binnen deze typen, voor diagnostisch onderzoek bij leerstoornissen zoals dyscalculie en dyslexie en voor wetenschappelijk onderzoek.	Leerlingen in groep 7 en 8 van het (speciaal) basisonderwijs en de klassen 1 t/m 3 van het voortgezet onderwijs. Geen (v)so.	Psychologen, (ortho)pedagogen en gekwalificeerde testleiders. Een leerkracht mag de NIO niet afnemen en/of interpreteren. Afnameduur ca. 120 minuten.	IQ-scores (verbaal, symbolisch en totaal), stanines, inschatting VO-niveau.	In 2004 beoordeeld door COTAN ¹ : (1) Betrouwbaarheid: goed (2) Begripsvaliditeit: goed (3) Criteriumvaliditeit: goed.
SON-R 6-40 <i>(Snijders-Oomen niet-verbale intelligentietest)</i>	Niet-verbale intelligentie, subtests voor: (1) analogieën (2) mozaïeken (3) categorieën (4) patronen.	Instrument om algemene intelligentie te meten.	Leeftijd 6 t/m 40 jaar; met name geschikt voor doven, slechthorenden en kinderen met taal- en spraakstoornissen. Ook voor kinderen die weinig Nederlands spreken, autistische kinderen en kinderen met ontwikkelingsachterstanden.	Een expliciete beschrijving van de vereiste deskundigheid van de testgebruiker ontbreekt. Afnameduur: ca. 60 minuten.	Totale IQ-score.	In 2012 beoordeeld door COTAN: (1) Betrouwbaarheid: goed (2) Begripsvaliditeit: goed (3) Criteriumvaliditeit: goed.

¹ Let op: deze beoordeling betreft alleen het gebruik van de NIO bij het adviseren over het juiste niveau (vervolg)onderwijs en bij het bepalen van het algemene intelligentieniveau. Niet in het kader van diagnostisch onderzoek naar leerstoornissen, en voor wetenschappelijk onderzoek.

Meetinstrument IQ	1. Welke vaardigheden/ domeinen/ constructen meet het instrument?	2. Wat is het beoogde doel van het instrument?	3. Voor welke doelgroep is het instrument bedoeld?	4. Wat is de afnameprocedure? (wie, tijdsduur, middelen)	5. Hoe ziet de uitslag eruit?	6. Is de validiteit en betrouwbaarheid beoordeeld door COTAN?
WISC-V <i>(Wechsler Intelligence Scale for Children)</i>	Totaal IQ op basis van 5 domeinen: (1) verbaal begrip (2) visueel ruimtelijk (3) fluïde redeneren (4) werkgeheugen (5) verwerkingsnelheid.	Het in kaart brengen van de cognitieve capaciteiten.	Kinderen van 6;0 t/m 16;11 jaar, die tenminste in Nederland wonen. Niet geschikt voor kinderen die zeer ernstig mentaal of lichamelijk beperkt zijn. Klinisch bruikbaar voor kinderen met een verstandelijke beperking, hoogbegaafde kinderen, kinderen met ADHD en kinderen met ASS.	Afname (14 subtests) door een diagnostisch geschoolde psycholoog of (ortho)pedagoog. De scores dienen onder supervisie te worden berekend. Afnameduur ca. 75 minuten.	(1) Totale IQ-score (2) 5 primaire indexscores (zie vraag 1) (3) 5 aanvullende indexscores (kwantitatief redeneren; auditief werkgeheugen; non-verbaal; algemene vaardigheden; cognitieve competentie).	In 2019 beoordeeld door COTAN: (1) Betrouwbaarheid: goed (2) Begripsvaliditeit: voldoende (3) Criteriumvaliditeit: onvoldoende.
WNV-NL <i>(Wechsler Nonverbal Scale)</i>	Niet-verbale intelligentie, subtests voor: (1) matrix redeneren (2) substitutie (3) figuur leggen (4) herkennen (5) ruimtelijke oriëntatie (6) plaatjes ordenen.	Het bepalen van de algemene intelligentie bij kinderen en adolescenten met communicatieve handicaps of een onvoldoende beheersing van de Nederlandse taal.	Leeftijd 4;0 t/m 21;0 jaar. Speciaal ontwikkeld voor participanten waarbij geen verbale test kan worden afgenomen. Geschikt voor doven, slechthorenden, kinderen met spraak- en taalproblemen, kinderen met een migratieachtergrond en autistische kinderen.	Afname door een diagnostisch gekwalificeerde (ortho)pedagoog en diagnostisch gekwalificeerde psycholoog. Voor de leeftijdscategorieën 4 t/m 7 en 8 t/m 21 zijn er verschillende versies. Afnameduur ca. 45 minuten	Totale IQ-score.	In 2009 beoordeeld door COTAN: (1) Betrouwbaarheid: voldoende (2) Begripsvaliditeit: goed (3) Criteriumvaliditeit: voldoende.
WPPSI-IV-NL <i>(Wechsler Preschool and Primary Scale of Intelligence)</i>	Totaal IQ op basis van 5 domeinen: (1) verbaal begrip (2) visueel ruimtelijk (3) fluïde redeneren (4) werkgeheugen (5) verwerkingsnelheid.	Onderzoek naar algemene intelligentie en het vaststellen van een sterkte-zwakteprofiel, vaststellen van hoogbegaafdheid en een verstandelijke beperking, diagnose- en indicatiestelling voor s(b)o, specifieke behandelprogramma's of remediale hulp, het verkrijgen van klinische informatie voor verder neuropsychologisch onderzoek en voor wetenschappelijke onderzoeksdoeleinden.	Kinderen in de voor- en vroegschoolse periode, leeftijd 2;6 jaar t/m 6;11 jaar.	Afname door een ervaren psychologisch medewerker, psychodiagnostisch werkende, toegepast psycholoog of psychologisch assistent. - 7 subtests voor leeftijd 2;6 t/m 3;11 jaar, afnameduur ca. 50 minuten - 15 subtests voor leeftijd 4;0 t/m 6;11 jaar, afnameduur ca. 70 minuten.	(1) Totaal IQ (2) 5 primaire indexscores (zie vraag 1) (3) 4 aanvullende indexscores (algemene taal; non-verbaal; algemene vaardigheden; cognitieve competentie).	In 2021 beoordeeld door COTAN: (1) Betrouwbaarheid: voldoende (2) Begripsvaliditeit: voldoende (3) Criteriumvaliditeit: onvoldoende.

Bijlage 2

*Informatie meetinstrumenten
sociaal-emotionele ontwikkeling*

Meetinstrument SEO	1. Welke vaardigheden/ domeinen/ constructen meet het instrument?	2. Wat is het beoogde doel van het instrument?	3. Voor welke doelgroep is het instrument bedoeld?	4. Wat is de afnameprocedure? (wie, tijdsduur, middelen)	5. Hoe ziet de uitslag eruit?	6. Is de validiteit en betrouwbaarheid beoordeeld door COTAN?
ABAS-3 <i>(Adaptive Behavior Assessment System)</i>	3 domeinen: (1) conceptueel: communicatie, functionele (voor)schoolse vaardigheden, zelfsturing (2) sociaal: (spel en) vrije tijd, sociale vaardigheden (3) praktisch: maatschappelijke vaardigheden, huishoudelijke/ schoolse activiteiten, gezondheid en veiligheid, zelfverzorging, werk, motoriek.	Het in kaart brengen van het adaptieve gedrag.	Leeftijd 0 t/m 80 jaar.	3 leeftijdscategorieën, met elk 2 informantenversies: (1) 0 t/m 4 jaar: ouders/verzorgers en leerkrachten/begeleiders (2) 5 t/m 17 jaar: ouders/verzorgers en leerkrachten/begeleiders (3) 18 t/m 80 jaar: zelfrapportage en informantenrapportage. Afnameduur ca. 30 min per vragenlijst	Overzicht van de vaardigheidsgebieden, domeinen en het totaal. Classificatie: zeer laag, laag, gemiddeld, hoog, zeer hoog.	Nee.
AuReCool	(1) Autonomie (dit ben ik) (2) Relatie (de ander en ik) (3) Competentie (zoals executieve functies en zelfstandigheid) (dit kan ik).	Het in kaart brengen van de emotionele en sociale ontwikkeling van individuele leerlingen en de klas. Het instrument is niet geschikt voor officiële diagnostiek.	Leeftijd 0 t/m 12 jaar en adolescentie. Leerlingen in basis- en (voortgezet) speciaal onderwijs.	Leerkrachten vullen vragenlijsten/checklists in aan de hand van observaties in de klas.	Drie deelscores met ontwikkelingsleeftijd per domein (zie vraag 1), inclusief grafische weergave. Zowel op individueel als groepsniveau (of afdeling).	Nee.
Cito-SEO <i>(onderdeel van 'Leerling in beeld')</i>	9 domeinen: (1) veilige leeromgeving (2) sociaal zelfbeeld (3) cognitief zelfbeeld (4) schoolbeleving (5) gevoel van sociale veiligheid (6) pro-sociaal gedrag (7) pestgedrag (8) gedrag tijdens de les (9) zelfvertrouwen.	Het in kaart brengen van het sociaal- emotioneel functioneren van leerlingen. Op basis van de resultaten kun je je handelen in de klas optimaliseren. Het instrument is niet geschikt voor officiële diagnostiek.	Leerlingen groep 3 t/m 8.	Leerkrachtvragenlijst voor groep 3 t/m 8: één taak met 27 stellingen, 3 minuten per leerling. Leerlingvragenlijst voor groep 5 t/m 8: 2 taken met 27/28 stellingen, 10 minuten per taak.	Signaalscore per domein (zie vraag 1).	Nee.

Meetinstrument SEO	1. Welke vaardigheden/ domeinen/ constructen meet het instrument?	2. Wat is het beoogde doel van het instrument?	3. Voor welke doelgroep is het instrument bedoeld?	4. Wat is de afnameprocedure? (wie, tijdsduur, middelen)	5. Hoe ziet de uitslag eruit?	6. Is de validiteit en betrouwbaarheid beoordeeld door COTAN?
Cito-SEO IQ < 35 voor so en vso	4 domeinen: (1) veiligheid (2) welbevinden (3) contact (4) autonomie.	Het in kaart brengen van sociaal- emotioneel functioneren. Op basis van de resultaten en uitslagen kun je je handelen in de klas optimaliseren. Het instrument is niet geschikt voor officiële diagnostiek.	Leerlingen met een lichamelijke of meervoudige beperking en leerlingen die langdurig ziek zijn in het (v)so.	Leerkrachtvragenlijst met 8 stellingen per domein, 5 tot 7 minuten per leerling.	Leerkrachtrapportage en groepsrapportage. Weergave scoring: schaalscores en percentielscores voor de verschillende domeinen (zie vraag 1).	Nee.
Cito-SEO ZML IQ 35-70 voor so en vso	7 domeinen: (1) aardig doen (2) keuzes maken (3) autonomie (4) omgaan met eigen gevoelens (5) delen van ervaring met de ander (6) opkomen voor jezelf (7) omgaan met ruzie.	Het in kaart brengen van sociaal- emotioneel functioneren. Op basis van de resultaten en uitslagen kun je je handelen in de klas optimaliseren. Het instrument is niet geschikt voor officiële diagnostiek.	Kinderen en jongeren in so en vso in de leeftijd van 4- 20 jaar met een IQ van 35 tot 70.	Leerkrachtvragenlijst met 7 stellingen per domein, 5 tot 7 minuten per leerling.	Leerkrachtrapportage en groepsrapportage. Weergave scoring: schaalscores en percentielscores voor de verschillende domeinen (zie vraag 1) en ontwikkelingsleeftijden.	Nee.
Cito-SEO IQ boven 70 voor so en vso	11 domeinen: (1) aardig doen (2) keuzes maken (3) autonomie (4) omgaan met gevoelens (5) delen van ervaring met de ander (6) opkomen voor jezelf (7) omgaan met ruzie (8) omgaan met je beperking (9) jij en de anderen (sociaal welbevinden) (10) op school (motivatie) (11) samenwerken in een groepje.	Het in kaart brengen van sociaal- emotioneel functioneren. Op basis van de resultaten en uitslagen kun je je handelen in de klas optimaliseren. Het instrument is niet geschikt voor officiële diagnostiek.	Leerlingen in groep 6, 7 en 8 van het so en de eerste 2 leerjaren van het vso met een IQ > 70.	Leerkrachtvragenlijst met 8 stellingen per domein (1 t/m 8), ca. 10 minuten per leerling. Leerlingvragenlijst voor domein 9 t/m 11.	Leerkrachtrapportage, leerlingrapportage en groepsrapportage. Weergave scoring: schaalscores en percentielscores voor de verschillende domeinen (zie vraag 1).	Nee.

Meetinstrument SEO	1. Welke vaardigheden/ domeinen/ constructen meet het instrument?	2. Wat is het beoogde doel van het instrument?	3. Voor welke doelgroep is het instrument bedoeld?	4. Wat is de afnameprocedure? (wie, tijdsduur, middelen)	5. Hoe ziet de uitslag eruit?	6. Is de validiteit en betrouwbaarheid beoordeeld door COTAN?
ESSEON-R <i>(Experimentele Schaal voor de beoordeling van het Sociaal Emotionele Ontwikkelingsniveau -Revisie)</i>	2 domeinen: (1) sociale ontwikkeling: sociale afhankelijkheid, morele ontwikkeling, impulscontrole, contactlegging, ik-bewustzijn in sociale context, sociaal inschattingsvermogen, sociale vaardigheden, relatie tot autoriteit, sociale aspecten van seksuele ontwikkeling (2) emotionele ontwikkeling: emotionele onafhankelijkheid, morele ontwikkeling, impulscontrole, zelfbeeld, realiteitsbesef, angsten, regulatie van emoties.	Het bepalen van het niveau van de sociaal-emotionele ontwikkeling.	Leeftijd 0 t/m 99 jaar, voor kinderen en volwassenen met een ontwikkelingsleeftijd van 0 t/m 14 jaar, met een: - verstandelijke beperking - (vermoeden van) sociale of emotionele ontwikkelingsachterstand - ontwikkelingsstoornis of psychiatrische problematiek - zintuiglijke en/of communicatieve beperking - school- en/of leerproblemen in het regulier of speciaal onderwijs.	Bij voorkeur afgenomen door een orthopedagoog of psycholoog, in samenspraak met een of meer personen die de cliënt dagelijks meemaken. Afnameduur ca. 20 min.	(1) Algemene ontwikkelingsleeftijd en een ontwikkelingsleeftijd per domein (2) Analyse van de sociale en emotionele ontwikkeling.	In 2011 beoordeeld door COTAN: (1) Betrouwbaarheid: onvoldoende (2) Begripsvaliditeit: onvoldoende (3) Criteriumvaliditeit: onvoldoende.
SEO-R <i>(Schaal voor Emotionele Ontwikkeling bij mensen met een verstandelijke beperking)</i>	13 domeinen: (1) omgang met eigen lichaam (2) omgang met andere volwassenen (3) beleving van zichzelf (4) ontwikkelen van objectpermanentie (5) angsten (6) omgang met leeftijdsgenoten (7) omgang met materiaal (8) verbale communicatie (9) affectdifferentiatie (10) agressieregulatie (11) omgaan met vrije tijd (12) morele ontwikkeling (13) emotieregulatie.	Bedoeld als instrument om de dialoog over en de inschatting van de emotionele ontwikkeling van cliënten met een verstandelijke beperking in de praktijk aan te wakkeren. Niet bedoeld voor officiële diagnostiek.	Kinderen, jongeren en volwassenen (met een verstandelijke beperking).	De schaal wordt gescoord op basis van gedragsobservaties door en een gesprek met informanten die de persoon goed kennen. Persoon die de schaal afneemt moet 'voldoende' achtergrond bezitten over de dimensie 'emotionele ontwikkeling'.	Ontwikkelingsleeftijd per domein (zie vraag 1).	Nee.

Meetinstrument SEO	1. Welke vaardigheden/ domeinen/ constructen meet het instrument?	2. Wat is het beoogde doel van het instrument?	3. Voor welke doelgroep is het instrument bedoeld?	4. Wat is de afnameprocedure? (wie, tijdsduur, middelen)	5. Hoe ziet de uitslag eruit?	6. Is de validiteit en betrouwbaarheid beoordeeld door COTAN?
SRZ² (Sociale Redzaamheidsschaal voor Zwakzinnigen)	4 domeinen: (1) zelfredzaamheid (2) taalgebruik (3) taakgerichtheid (4) sociale gerichtheid.	Het bepalen van de sociale zelfredzaamheid van verstandelijk beperkten.	Personen vanaf 4 jaar met een verstandelijke beperking, met name geschikt voor verstandelijk gehandicapten van 4 t/m 18 jaar.	2 afnamemogelijkheden: (1) SRZ: observatieschaal door groepsleiding ingevuld (2) SRZ-i: in vraaggesprek met ouders/verzorgers ingevuld Afnameduur 10 tot 15 min.	Standaardcijfers voor 4 domeinen, kunnen worden uitgezet in een SRZ-profiel. Ook een SRZ-i totaalscore.	In 2004 beoordeeld door COTAN: (1) Betrouwbaarheid: goed (2) Begripsvaliditeit: goed (3) Criteriumvaliditeit: goed.
ZIEN! (Pedagogisch Expertsysteem voor het primair onderwijs)	2 domeinen: (1) sociaal functioneren: sociale flexibiliteit, sociale autonomie, sociaal initiatief, impulsbeheersing, inlevingsvermogen (2) emotioneel functioneren: welbevinden, betrokkenheid.	Het volgen van de sociaal-emotionele ontwikkeling en het daarop afstemmen van het pedagogisch handelen. Samengevat in 'meten, volgen, begrijpen en ondersteunen'. Het instrument is niet geschikt voor officiële diagnostiek.	Kinderen in het primair onderwijs.	Regulier en speciaal basisonderwijs. Aparte versies voor groep 1 t/m 4 en groep 5 t/m 8; geen verschil in items, alleen andere handelingsuggesties.	Ruwe scores omgezet in score A t/m E, percentielen, per variabele een zorgbehoefte. Profiel per leerling en een groepsprofiel.	In 2018 beoordeeld door COTAN: (1) Betrouwbaarheid: voldoende (2) Begripsvaliditeit: voldoende (3) Criteriumvaliditeit: n.v.t./onvoldoende.
ZIEN!+	4 contexten: (1) Omgaan met activiteiten: vaardigheden zoals executieve functies en leren leren (2) Burgerschap (3) Omgaan met media (digitale geletterdheid) (4) Omgaan met bekenden	De brede vorming van leerlingen te registreren en te versterken. Het instrument is niet geschikt voor officiële diagnostiek.	Kinderen in het primair onderwijs.	Iedere context heeft eigen vragenlijsten, ontwikkelpunten, handelingsuggesties, tips voor de leerkracht en hulpbladen voor een portfolio	Individuele en groepproportages beschikbaar, per hoofd- en subdomein weergegeven op een schaal van 1-5.	Nog niet beoordeeld

² Dit testmateriaal bevat elementen die niet meer actueel of niet volledig representatief zijn, zoals ouderwetse afbeeldingen, uitdrukkingen of taalgebruik. Hier moet rekening mee worden gehouden bij de afname en interpretatie van de test, afhankelijk van de doelgroep waarbij de test wordt ingezet (zie <https://www.pearsonclinical.nl/srz-sociale-redzaamheidsschaal-verstandelijk-gehandicapten>, 2024)

Meetinstrument SEO	1. Welke vaardigheden/ domeinen/ constructen meet het instrument?	2. Wat is het beoogde doel van het instrument?	3. Voor welke doelgroep is het instrument bedoeld?	4. Wat is de afnameprocedure? (wie, tijdsduur, middelen)	5. Hoe ziet de uitslag eruit?	6. Is de validiteit en betrouwbaarheid beoordeeld door COTAN?
ZIEN!VO	4 clusters: Graadmeters, Gedrag, Leren en Veiligheid.	Het in kaart brengen van de ondersteuningsvragen op de gebieden sociaal-emotioneel functioneren en leer- werkhouding. Ook goedgekeurd als monitoringsinstrument sociale veiligheid. Het instrument is niet geschikt voor officiële diagnostiek.	Kinderen in het voortgezet (speciaal) onderwijs.	Individuele en groeprapportages beschikbaar, per hoofd- en subdomein weergegeven op een schaal van 1-5.	Individuele en groeprapportages beschikbaar, per hoofd- en subdomein weergegeven op een schaal van 1-5.	Nog niet beoordeeld
ZIEN!1-16	Graadmeters: Welbevinden en betrokkenheid. Sociale dimensies: Sociaal initiatief, sociale flexibiliteit, sociale autonomie, impulsbeheersing, inlevingsvermogen.;	Het in kaart brengen van de sociaal- emotionele ontwikkeling. De graadmeters welbevinden en betrokkenheid worden gezien als voorwaardelijk om tot ontwikkelen te komen. Daarnaast 5 sociale dimensies gemeten. Het instrument is niet geschikt voor officiële diagnostiek.	Leerlingen in het s(b)o en vso-zml.	Leerlingvragenlijsten, digitaal en op papier af te nemen.	Individuele en groeprapportages beschikbaar, per hoofd- en subdomein weergegeven op een schaal van 1-5.	Nog niet beoordeeld

Bijlage 3

*Informatie meetinstrumenten
executieve functies*

Meetinstrument EF	1. Welke vaardigheden/ domeinen/ constructen meet het instrument?	2. Wat is het beoogde doel van het instrument?	3. Voor welke doelgroep is het instrument bedoeld?	4. Wat is de afnameprocedure? (wie, tijdsduur, middelen)	5. Hoe ziet de uitslag eruit?	6. Is de validiteit en betrouwbaarheid beoordeeld door COTAN?
Cito-EF <i>(onderdeel van 'Leerling in beeld')</i>	Drie domeinen: (1) geheugen en stabiliteit (emotieregulatie, werkgeheugen) (2) luister- en werkhouding (reactie-inhibitie, volgehouden aandacht, taakinitiatie, flexibiliteit) (3) zelfstandig leren en werken (plannen, organiseren, timemanagement, doelgericht gedrag, metacognitie).	Het krijgen van een eerste indruk van de executieve functies van leerlingen. Op basis van de resultaten kun je je handelen in de klas optimaliseren. Het instrument is niet geschikt voor officiële diagnostiek.	Leerlingen groep 3 t/m 8.	Leerkrachtvragenlijst voor groep 3 t/m 8: één taak met 37 stellingen, 5 minuten per leerling. Leerlingvragenlijst voor groep 5 t/m 8: één taak met 37 stellingen, 10 tot 15 minuten.	Per categorie zijn 3 verschillende kleuren mogelijk: (1) blauw: het gaat goed met mij (2) felroze: let op mij (3) donkerroze: let extra goed op mij.	Nee.
BRIEF-2 <i>(Behavior Rating Inventory of Executive Function)</i>	Acht domeinen: (1) inhibitie (2) zicht op eigen gedrag (3) flexibiliteit (4) emotieregulatie (5) uit zichzelf beginnen (6) werkgeheugen (7) plannen en ordenen (8) taakgedrag.	In de thuis- of schoolomgeving beoordelen van dagelijks gedrag gerelateerd aan executieve functies. De informatie kan worden gebruikt bij screening, diagnostiek en behandeling van kinderen.	Leeftijd 5 t/m 18 jaar.	- Drie versies: 1. ouderrapportage (59 items) 2. leraarrapportage (58 items) 3. zelfrapportage kinderen 11 – 18 jaar (52 items) Aangeraden wordt om minstens 2 informanten te bevragen. Afnameduur ca. 15 minuten - Daarnaast drie BRIEF-2 screeners, met twaalf vragen (ouders, leraren en zelfrapportage): kinderen of jongeren met zwakke EF snel identificeren en doorverwijzen voor verder onderzoek.	(1) Totaalscore (2) Gedragsregulatie-, emotieregulatie- en cognitieve-regulatie-index.	Nee ³ .

³ Een eerdere versie van de BRIEF-2, de BRIEF, is wel beoordeeld door COTAN, in 2014